

Ozewieze Wat?

Berend Botje

Cd Pyramide 2006-II, track 51

*Berend Botje ging uit varen
Met zijn scheepje naar Zuidlaren
De weg was recht,
de weg was krom
Nooit kwam Berend Botje
weerom.*

*Een twee drie vier vijf zes zeven
Waar is Berend Botje gebleven?
Hij is niet hier, hij is niet daar
Hij is naar Amerika*

Deze twee coupletten zijn het meest bekend. Maar vaak komt deze riedel er nog achter aan:

*Amerika, Amerika, driemaal in
de rondte van je hopsasa.*

En ook de volgende variatie als derde couplet komt voor:

*Wat doet hij in Amerika?
Hij speelt op zijn harmonica
Hij speelt van dit, hij speelt van dat
Ja, hij speelt van alles wat.*

Wie was Berend Botje?

Er gaan veel verschillende verhalen over Berend Botje. Het ene aannemelijker dan het andere, maar zekerheid over wie Berend Botje nu écht is geweest verschaffen ze niet. Het meest hardnekkige verhaal is dat Berend Botje een Drentse boer uit Borger was die over de Hunze voer, op weg naar de Zuidlaardermarkt. Na het bezoek aan de paardenmarkt wilde hij een vrouw kopen, maar dat viel tegen. Hij liep een blauwtje, raakte in de put en probeerde deze blunder met veel drank weg te spoelen. Op weg naar huis zou hij vervolgens zijn verdronken. Veel mensen uit Zuidlaren geloven liever in het tweede couplet: Botje is niet verdronken, maar stiekem naar Amerika vertrokken.

Maar het kan ook zijn dat Botje een visser was die, om te voorkomen dat hij in het leger van Napoleon terecht zou komen, op het wad naar bot ging vissen. En weer een ander verhaal vertelt dat Berend Drenth (met als bijnaam Berend Botje) een rijke reder uit Groningen was. Hij leefde halverwege de negentiende eeuw en stuurde zijn wrakke schepen de Oostzee op om later, als ze waren vergaan, het verzekeringsgeld op te strijken. Geliefd was deze Berend dus niet. De bijnaam 'Botje' betekent geld en zou verwijzen naar de manier waarop deze reder aan zijn winst kwam.

Anderen menen dat het liedje verwijst naar de emigratie van veel Groningers, Friezen en Drenten naar Amerika, aan het begin van de vorige eeuw. Er staken er zoveel de plas over dat soms een flink deel van de jonge mensen uit het dorp vertrok. De achterblijvers maakten daarom een soort spotliedje op al die 'gekken' die zonodig hun geluk in Amerika moesten zoeken.

Ook wordt wel eens beweerd dat Bommen Berend (de bijnaam van de bisschop van Münster, die in 1672 de stad Groningen met bommen bestookte) achter deze naam schuilgaat. Maar meer dan hun initialen hebben de heren waarschijnlijk niet gemeen.

Nog mooier is de theorie dat het zou gaan om Lodewijk Sigismund Gustaaf, Graaf van Heiden tot Laarwoud (1773-1850), een Drentse zeeheld geboren te Zuidlaren. Hij reisde meerdere keren naar Amerika, diende vreemde mogendheden en kreeg van de Grieken de bijnaam Bébé (vader) of Béboe. Berend Botje...? *De weg was recht, de weg was krom* zou in dit geval te maken hebben met het feit dat Graaf van Heiden door zijn successen, onderscheidingen en aanstellingen steeds verhinderd werd naar zijn geboortedorp Zuidlaren terug te keren. Uiteindelijk is hij in Tallinn (Estland) gestorven en begraven.

Veel verschillende verhalen over Berend Botje dus. De geografische herkomst van het liedje lijkt te liggen in Groningen of Drenthe. Maar of Berend Botje een zeeheld of een held op sokken was...zullen we het ooit weten?

Dieuwke Kloppenburg is lid van de redactie voor het werkveld muziekscholen

Berend Botje

traditioneel

F C7

Be - rend Bot - je ging uit va - ren met zijn sloop - je naar Zuid - la - ren. De

F

weg was recht, de weg was krom. nooit kwam Be - rend Bot - je weer - om.

C7

Een twee drie vier vijf zes ze - ven, waar is Be - rend Bot - je ge - ble - ven? Hij

F

is niet hier, hij is niet daar, hij is naar A - me - ri - ka.

Bronnen:

Friesche Koerier, januari 1965
Trouw, maart 2006